

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego

Instrukcja stosowania produktu finalnego

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
ul. gen. Tadeusza Kutrzeby 10, 61-719 Poznań
tel. 061 66 05 224, fax 061 85 84 362
www.wsnhid.pl

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instrukcja stosowania produktu finalnego została opracowana w ramach projektu pt. **„PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV – VI z terenów wiejskich, wiejsko-miejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego”**.

Projekt realizowany jest w ramach Priorytetu IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działania 9.3 Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego w formach szkolnych.

Realizator projektu:

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

ul. gen. T. Kutrzeby 10

61-719 Poznań

Poznań 2014

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wprowadzenie

Jak wpływa brak motywacji lub zbyt niska motywacja na efektywność uczenia się? Jak wpływa brak pewności siebie na efekty w nauce? Co się dzieje, gdy uczeń nie potrafi współpracować z innymi uczniami, gdy nie potrafi się właściwie komunikować z rówieśnikami, nauczycielami i rodzicami? Specjaliści metodyki nauczania, wśród istotnych czynników warunkujących jakość i efektywność kształcenia w szkole, wymieniają psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne uczniów. Wskazują między innymi, że brak motywacji, innowacyjności i umiejętności twórczego myślenia oraz brak pewności siebie, nieumiejętność zarządzania czasem, brak umiejętności współdziałania, problemy w komunikacji interpersonalnej wśród uczniów, to istotne problemy, obniżające efekty uczenia się i szanse edukacyjne.

Szkoła to nie tylko uczenie się przedmiotów, nabywanie kompetencji miękkich, ale przede wszystkim rozwój i kształtowanie osobowości. Jako instytucja szkoła odpowiada m.in. za przekaz międzypokoleniowy, pełni funkcję selekcyjną i zapewnia spójność kulturową, chociażby poprzez ujednoczenie języka i kształtowanie wspólnej „bazy” wiedzy historycznej, przyrodniczej czy geograficznej. Jednak szkoła to nie tylko instytucja, to także rzeczywistość społeczna kształtująca osobowość, w tym postawy i samoocenę ucznia. Jeśli edukację potraktować jako element procesów, których celem jest m.in. wspomaganie tworzenia własnej osobowości, samopoznania, kreatywności i jednocześnie podejścia krytycznego¹, to już od samych podstaw, pierwszych lat kształcenia formalnego, proces uczenia musi być ukierunkowany tak na rozwijanie wiedzy i kompetencji technicznych, co kompetencji „miękkich” – interpersonalnych, umożliwiających tak lepsze przyswajanie wiedzy (np. dzięki lepszej motywacji czy krytycznemu namysłowi), jak i lepszy rozwój własnej osobowości i zainteresowań (np. dzięki umiejętności opierania się wpływowi innych) i przede wszystkim –

¹ Por. B. Neville, Psyche i edukacja. Emocje, wyobraźnia i nieświadomość w uczeniu się i nauczaniu, Kraków 2009.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

kontaktów społecznych w gronie rówieśników i w relacjach z dorosłymi (np. dzięki rozwojowi empatii, umiejętności panowania nad agresją, lepszej komunikacji). W efekcie edukacja powinna obejmować w sposób równie systematyczny jak znajomość języka ojczystego czy matematyki, nauczanie i trening zastosowania metod psychologicznych we własnym życiu osobistym i zawodowym – tym jest psychoedukacja wg Gumkowskiej². Psychoedukacja nie jest psychoterapią, jest bowiem nastawiona na rozwijanie kompetencji interpersonalnych, a nie na korygowanie nieprawidłowości.

W jaki jednak sposób rozwijać/kształtować kompetencje psychoedukacyjne uczniów? Trudno wyobrazić sobie zastosowanie tradycyjnych metod – przekazywania wiedzy i wykonywania ćwiczeń czy nawet wykorzystania metody projektowej. Jeśli rozwój psychoedukacyjny wiąże się poznawaniem i wykorzystywaniem wiedzy o prawidłowościach psychologicznych, to przecież uczeń klasy IV czy nawet VI nie będzie czytał podręczników do psychologii. Tym bardziej, że rzecz nie w samym poznaniu, ale w faktycznym zastosowaniu. Nie wystarczy wiedzieć, czym jest stres albo motywacja wewnętrzna, by radzić sobie z pierwszym i rozbudzić oraz podtrzymywać w sobie drugie. Potrzebna jest praktyka, ćwiczenia, bezpieczny sposób na poznanie własnych cech psychologicznych i reguł funkcjonowania samodzielnie, w trudnych sytuacjach, w interakcji z innymi. Ćwiczenia powinny umożliwiać samorozwój i kontynuowanie wykorzystania zdobytych kompetencji w codziennej aktywności szkolnej – ich realizacja powinna więc być systematyczna, ale też dzielona przez klasę, by nie piętnować wyróżnianiem i umożliwiać uzyskiwanie wsparcia także od rówieśników, nie tylko nauczycieli (np. trudno sobie wyobrazić, by 10-latek samodzielnie przeciwstawił się zachowaniom agresywnym swoich kolegów, ale nauczeni w grupie i solidarni w ograniczaniu agresji mają oni większą siłę, ponieważ wspierają się wzajemnie).

² H. Gumowska, Psychoedukacja, materiał internetowy: www.psychoedukacja.cba.pl; 2013-08-10.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Niniejsza publikacja poświęcona jest innowacyjnemu projektowi rozwijania psychoedukacyjnych kompetencji interpersonalnych u uczniów klas IV-VI szkół podstawowych. Powstanie programu wychowawczego dla uczniów klas IV-VI poprzedzone zostało w 2013 roku analizą istniejących programów wychowawczych, badaniami przeprowadzonymi wśród dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych oraz testami kompetencyjnymi uczniów klas IV–VI w wybranych szkołach podstawowych w województwie wielkopolskim. Wstępna wersja programu została poddana w 2014 roku testowaniu w wybranych szkołach podstawowych, przeprowadziliśmy wywiady i ankiety z nauczycielami, którzy stosowali podręczniki na lekcjach, przeprowadziliśmy także obserwacje z superwizorem na wybranych lekcjach, testy kompetencyjne wśród uczniów oraz wywiady z ekspertami (m.in. psychologami, pedagogami, pracownikami Kuratorium, nauczycielami innych szkół).

Oddajemy w Państwa ręce program wychowawczy będący efektem powyższych działań oraz przede wszystkim współpracy środowiska akademickiego oraz nauczycielskiego. Jest to pierwszy program wychowawczy, który poświęcony jest psychoedukacyjnym kompetencjom interpersonalnym (poznawczym, adaptacyjnym, twórczego myślenia, komunikacyjnym, współdziałania, budowania kapitału społecznego, motywacji, pewności siebie, sprawnego zarządzania sobą, kulturowym i aksjologicznym) i który zakłada systematyczne rozwijanie tychże kompetencji. Wprowadzenie tego programu wychowawczego do praktyki szkolnej nie tylko wzbogaci ofertę dydaktyczną, ale przełoży się na wymierne efekty uczenia się dzieci w ramach poszczególnych przedmiotów.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Elementy składowe innowacyjnego programu

Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne dedykowany jest klasom IV, V i VI szkół podstawowych. Odrębne, dla każdej klasy, programy umożliwią rozpoczęcie wdrażania produktu na każdym etapie procesu dydaktycznego klas IV-VI, bez konieczności stosowania go w całym tym okresie w sposób ciągły. Przeznaczony jest do realizacji przede wszystkim na lekcjach wychowawczych, chociaż wybrane scenariusze zajęć, a nawet pojedyncze ćwiczenia mogą być wykorzystane na lekcjach przedmiotowych czy zajęciach pozalekcyjnych.

Prezentowany program składa się z następujących elementów:

1. Program zajęć wychowawczych dla uczniów

Przeznaczony do realizacji w szkołach podstawowych. Program jest dedykowany nauczycielom wychowawcom klas IV-VI, uczniom klas IV-VI, dyrektorom szkół, organom prowadzącym szkoły podstawowe, publicznym oraz prywatnym instytucjom oświaty.

2. Podręcznik metodyczny dla nauczycieli

Przeznaczony dla nauczycieli, wychowawców prowadzących zajęcia. Zawiera niezbędną podstawę teoretyczną, charakterystykę metod pracy oraz scenariusze zajęć.

3. Scenariusze zajęć

Program zawiera 30 scenariuszy zajęć, 10 scenariuszy dla każdej klasy. Każdy scenariusz zawiera wskazówki dotyczące przebiegu modułu, przykładowych treści i doboru metod psychoterapeutycznych oraz materiały dla uczniów.

4. Podręcznik metodyczny dla trenera

Przeznaczony dla osób prowadzących szkolenia dla nauczycieli. Zawiera m.in. sposób diagnozy kompetencji wymaganych od nauczyciela stosującego program, metody ich rozwijania. Podręcznik zawiera także program 16h szkolenia przygotowującego nauczycieli do realizacji programu.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Klasie IV, V i VI dedykowane są odrębne programy zajęć wychowawczych oraz podręczniki metodyczne. W każdym podręczniku znajdują się scenariusze zajęć dostosowane do wieku i kompetencji uczniów poszczególnych klas.

Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI		
klasa IV	klasa V	klasa VI
Program zajęć wychowawczych dla uczniów klas IV	Program zajęć wychowawczych dla uczniów klas V	Program zajęć wychowawczych dla uczniów klas VI
Podręcznik metodyczny dla nauczycieli klas IV	Podręcznik metodyczny dla nauczycieli klas V	Podręcznik metodyczny dla nauczycieli klas VI
Scenariusze zajęć dla klasy IV	Scenariusze zajęć dla klasy V	Scenariusze zajęć dla klasy VI
Program szkolenia dla nauczycieli		
Podręcznik metodyczny dla trenera prowadzącego szkolenie		

Uzupełnieniem powyżej wymienionych elementów jest strona internetowa <http://www.wsnhid.pl/psychoedukacyjne-kompetencje.html>, na której można znaleźć podstawowe informacje o projekcie oraz elektroniczne wersje prezentowanego programu.

Charakterystyka poszczególnych elementów składowych programu

1. Program wychowawczy dla uczniów

Niniejsze opracowanie jest podstawowym materiałem pozwalającym zapoznać się z prezentowanym programem wychowawczym dla uczniów. Proponowany program

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV – VI szkół podstawowych jest programem innowacyjnym. O takim jego charakterze świadczy:

1. Odejście od tradycyjnej formy organizacyjnej realizacji procesu dydaktycznego, czyli systemu klasowo - lekcyjnego na rzecz spotkań dydaktyczno-wychowawczych o charakterze warsztatowo-sesyjnym. Organizacja spotkań dydaktycznych przebiega zgodnie z etapami przebiegu spotkań psychoterapeutycznych:
 - początkowej – nawiązanie kontaktu i angażowanie ucznia,
 - wglądu – dążenia do zrozumienia własnych problemów,
 - przygotowania do zmian i ćwiczenia nowych zachowań (rozwiązania problemów),
 - utrwalania i rozszerzania zmian.
2. Odejście od tradycyjnej relacji uczeń - nauczyciel na rzecz relacji terapeutycznych.
3. Przyjęty model edukacji terapeutycznej nawiązuje do modelu psychoterapii zintegrowanej - poznawczej, humanistycznej i transgresyjnej oraz pozytywnej.
4. Podstawową formą nauki są warsztaty i sesje dyskusyjne, a formą jej planowania – scenariusze zajęć i projekt dydaktyczny.
5. Preferowanym miejscem realizacji innowacyjnego modelu psychoedukacji są odbywające się raz w tygodniu lekcje wychowawcze uczniów klas IV - VI.

Opracowanie zawiera pełny opis innowacyjnego programu wychowawczego. Można je podzielić na dwie główne części:

- pierwsza część – wprowadzająca - zawiera diagnozę problemów uczniów, diagnozę oczekiwań nauczycieli i dyrektorów dotyczących organizacji procesu nauczania – uczenia się, analizę aktów prawnych. Następnie przedstawiona jest szkoła przyszłości: misja i wizja szkoły przyszłości, charakterystyka kompetencji ucznia i nauczyciela (Kompetentny wychowanek – człowiek uczący się przez całe życie i Nowy Nauczyciel);

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- druga część – obejmuje charakterystykę programu wychowawczego:
 - strategię realizacji programu oraz jego cele,
 - metody i techniki nauczania-uczenia się (aktywizujące metody pracy (np. dyskusja, "burza mózgów, metaplan, odgrywanie ról), aranżowanie znaczących osobistych doświadczeń i odkryć, treningi autogenne, relaksacyjne, interpersonalne, relaksacyjne, twórcze, treningi doświadczania emocji pozytywnych, warsztaty poznawcze - doświadczenie praktyczne, zabawa, techniki dialogowe, analizy i interpretacji, oporu, przepracowania, modelowania, dziennik „wyrażania wdzięczności”, 8 kroków ku szczęściu oraz inne aktywne metody nauczania-uczenia się),
 - system i formy organizacji psychoedukacji (spotkania dydaktyczno-wychowawcze, zajęcia warsztatowo-sesyjne; zajęcia grupowe, zajęcia zespołowe, zajęcia indywidualne),
 - treści programu realizacji lekcji wychowawczych w poszczególnych klasach,
 - ewaluację i monitoring programu.

Opracowanie zawiera materiał uzupełniający dla samodzielnej pracy uczniów, dodatkowe materiały dla prowadzących zajęcia, przeznaczone do współpracy nauczycieli, uczniów i rodziców, a także przykładowe sposoby wykorzystania programu w innej formie niż oryginalna.

Podręczniki metodyczne i scenariusze wraz z opracowaniem na temat programu wychowawczego stanowią integralną całość.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. Podręcznik metodyczny dla nauczycieli

Podręcznik metodyczny obejmuje najważniejsze informacje dotyczące pracy dydaktyczno-wychowawczej o charakterze terapeutycznym w edukacji dzieci klas IV, V i VI. Założeniem tego opracowania jest ograniczenie stosowania formy podającej – wykładowej w procesie dydaktyczno-wychowawczym, a tym samym podkreślenie wagi działań poznawczych, aktywizujących osobę ucznia, opartych na jego doświadczeniu, przeżywaniu i poszukiwaniu oraz odkrywaniu rzeczywistości, a tym samym konstruowaniu wiedzy warunkującej sprawność funkcjonowania we współczesnym świecie.

Podręcznik składa się z trzech części.

- Pierwsza część podręcznika zawiera wprowadzenie teoretyczne i w przystępny sposób przedstawia podstawowe założenia wykorzystanych koncepcji psychologicznych (koncepcji humanistycznej, psychospołecznej – związanej z interpersonalną teorią osobowości Sullivana, transgresyjnej człowieka J. Kozielleckiego), koncepcji pedagogicznych (personalizmu, progresywizmu pedagogicznego) oraz osiągnięć psychologii pozytywnej. Ta część poświęcona jest kluczowym pojęciom w prezentowanym programie wychowawczym: wychowaniu, nauczaniu, uczeniu się, edukacji, psychoedukacji, kompetencjom, nauczycielom, uczniom-wychowankom, szkole. Inaczej mówiąc, w jednym miejscu zebrano podstawowe pojęcia i treści związane z szeroko pojętą psychoedukacją, tak by maksymalnie ułatwić dostęp do tej wiedzy użytkownikom.
- W kolejnych trzech częściach omówione zostały kwestie związane z procesem organizacji i realizacji zajęć psychoedukacyjnych rozwijających kompetencje interpersonalne uczniów klas IV, V i VI oraz zestawy scenariuszy. Pierwszy zestaw – organizuje pracę nauczyciela, drugi zaś przeznaczony jest do

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

samodzielnej (lub pod kierunkiem nauczyciela) pracy uczniów oraz ma inspirować do dalszej pracy nauczyciela. Obydwa te zestawy poruszają tę samą problematykę, a więc ćwiczenia rozwijające kompetencje komunikacyjne, współdziałania, motywacyjne, poznawcze, adaptacyjne, kulturalne i aksjologiczne, innowacyjne i twórczego myślenia, poczucia pewności siebie, związane ze sprawnym zarządzaniem sobą i budowaniem kapitału społecznego. Zamieszczono tu również przykłady działań warsztatowych mających na celu angażowanie rodziców w proces wychowawczy.

Materiał uzupełniający do samodzielnej pracy uczniów składa się z trzech zadań i słowniczka:

- Zadanie I, czyli „O co chodzi w wychowaniu”
- Zadanie II, czyli „Ucz się ucz, bo nauka to potęgi klucz”
- Zadanie III, czyli „Co jest lepsze: być mądrym i bogatym, czy głupim i biednym?”
- Słowniczek pojęć kluczowych - prowadzony przez ucznia

Materiał uzupełniający dla nauczycieli, uczniów i rodziców: integracja środowisk: dom – szkoła, czyli jedność myślenia i działania:

- Dialog trójpodmiotowy – rodzic- uczeń- nauczyciel: Zgoda buduje – niezgoda rujnuje, czyli wspólny świat naszych marzeń
- Inspiracje twórcze – wspólne dążenia – rodzic-uczeń- nauczyciel.

Każdy z trzech podręczników jest tak skonstruowany, że pozwala zarówno na kompletne trzyletnie działanie, jak również na alternatywne wykorzystanie wybranych części w zależności od potrzeb uczniów i możliwości szkoły.

3. Scenariusze zajęć

Scenariusze zajęć stanowią gotowe narzędzie do pracy z uczniami. Zaproponowane w tym programie scenariusze zajęć wychowawczych zostały specjalnie zaprojektowane z myślą o uczniach klas IV – VI szkoły podstawowej, a więc dzieciach w wieku 9-12 lat. Ich podstawowym walorem jest zastosowanie najbardziej skutecznej metody w pracy z młodym człowiekiem, jaką jest nauka przez działanie i interakcje w grupie. Zawarte tu ćwiczenia nie tylko dają nauczycielom ważne narzędzie metodologiczne, ale stanowią także źródło dobrej zabawy dla dzieci. Warto też podkreślić, że ich selekcja na potrzeby niniejszej publikacji nie była przypadkowa. Jest to owoc wieloletniej pracy wychowawczej i psychologicznej autorów tego skryptu, którzy mogli wykorzystać swoje doświadczenie zdobyte podczas pracy w charakterze trenerów i instruktorów w szeregu projektach i programach dla młodzieży. Dzięki temu niniejsze scenariusze mają wymiar bardzo praktyczny, dając nauczycielom proste narzędzie do wykorzystania podczas lekcji wychowawczej.

Każdy scenariusz składa się ze wstępu, w którym wskazane są konkretne kompetencje, będące przedmiotem zajęć, jak również opis ćwiczeń i szacunkowy czas potrzebny na ich przeprowadzenie. Dodatkowo jest także podana instrukcja do ćwiczenia wraz z pytaniami podsumowującymi, które są ważnym elementem ewaluacyjnym każdych zajęć. Ponadto, wszystkie ćwiczenia są uzupełnione o konieczne załączniki, komentarze oraz uwagi, które mają ułatwić nauczycielom przygotowanie do zajęć.

Kolejność zaproponowanych scenariuszy nie jest też przypadkowa. Zajęcia są bowiem tak opracowane, aby w toku odbywających się zajęć uczniowie mogli stopniowo rozwijać swoje kompetencje, zaczynając od radzenia sobie z emocjami, poprzez umiejętności komunikacji interpersonalnej, współpracy w grupie, organizacji i planowania oraz wspólnego realizowania projektów grupowych, z wykorzystaniem wszystkich kompetencji kluczowych. Jednakże zdając sobie sprawę z różnych możliwości i ograniczeń czasowych, każde ćwiczenie

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

stanowi odrębną i kompletną całość. Scenariusze można zatem realizować w całości lub dzielić na części, na kolejnych lekcjach wychowawczych realizując poszczególne ćwiczenia.

Dla każdej klasy dedykowane jest 10 scenariuszy rozwijających 10 kluczowych psychoedukacyjnych kompetencji interpersonalnych:

1. Warsztaty komunikacji interpersonalnej.
2. Warsztaty współdziałania i współpracy zespołowej, czyli w jedności siła.
3. Trening nabywania pewności siebie, czyli jak stać się Herkulesem?
4. Warsztaty kompetencji adaptacyjnych, czyli 8 kroków do zmiany siebie w sytuacji zmiany.
5. Trening sprawnego zarządzania sobą, czyli zostań swoim menedżerem.
6. Trening rozwijania kompetencji poznawczych, czyli nieznanne jako znane - słów kilka o konstruowaniu wiedzy i logicznym myśleniu.
7. Warsztaty budowania motywacji, czyli chcieć to móc.
8. Warsztaty doskonalenia kompetencji kulturowych i aksjologicznych, czyli o istnieniu w kulturze.
9. Trening innowacyjności i twórczego myślenia, czyli jak zrobić z igieł widły?
10. Warsztaty rozwijające kompetencje związane z budowaniem kapitału społecznego, czyli klasa szkolna jako organizacja ucząca się.

Tytuły scenariuszy dla każdej klasy są identyczne, jednakże zawierają inne, dopasowane do wieku dzieci treści.

4. Podręcznik metodyczny dla trenera

Punktem wyjścia stosowania programu jest realizacja szkolenia, zgodnie z Programem szkolenia dla nauczycieli, którego celem głównym jest nabycie umiejętności kształcenia

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

psychoedukacyjnych kompetencji uczniów przez nauczycieli klas IV – VI. Cele szczegółowe realizacji szkolenia sprowadzają się do: przełamania oporu wobec aktywnych metod nauczania w pracy wychowawczej, przekonania nauczycieli o wpływie kompetencji psychoedukacyjnych na efektywność procesu nauczania i uczenia się.

Narzędziem wspierającym realizację szkolenia jest Podręcznik metodyczny dla trenera prowadzącego szkolenie, który stanowi ramowy program szkolenia dla nauczycieli klas IV – VI. Podręcznik zawiera wskazówki dla osób przeprowadzających szkolenie, w tym również nauczycieli chcących dzielić się swoim doświadczeniem w tym zakresie w ramach wewnętrznego doskonalenia nauczycieli. W dalszej kolejności nauczyciele na zajęciach pracują na materiałach przygotowanych dla danego poziomu klasy tj: odpowiednio Programie zajęć wychowawczych dla uczniów, Podręczniku metodycznym dla nauczycieli, scenariuszach zajęć.

Opracowanie zawiera:

- w pierwszej części: podstawowe informacje, jak być dobrym trenerem m.in. na temat roli trenera w przebiegu szkolenia, koncepcji i struktury szkolenia;
- w drugiej części został zawarty program warsztatów dla nauczycieli zamierzających stosować prezentowany program wychowawczy rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV- VI szkół podstawowych. Zostały tu przedstawione cele, formy szkoleniowe, korzyści z uczestnictwa w szkoleniu oraz struktury warsztatów.

Podręcznik zawiera również materiał uzupełniający zawierający wyjaśnienie podstawowych pojęć dla programu wychowawczego.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zalecenia dotyczące korzystania z innowacyjnego programu rozwijającego psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne

1. Przed zastosowaniem programu wychowawczego nauczyciel, wychowawca powinien przejść szkolenie wprowadzające i zapoznające z podstawowymi pojęciami i metodami pracy z uczniem.
 - szkoła, instytucja edukacyjna powinna zorganizować szkolenie dla nauczycieli, nauczycieli - wychowawców zamierzających realizować program wychowawczy,
 - osoba prowadząca szkolenie powinna zapoznać się z Podręcznikiem metodycznym dla trenera.
2. W pierwszym etapie przygotowania się do wykorzystania programu wychowawczego nauczyciel-wychowawca powinien:
 - zapoznać się z przedstawionymi w Podręczniku metodycznym odpowiednimi dla danej klasy podstawami teoretycznymi oraz materiałami niezbędnymi do organizacji i realizacji zajęć psychoedukacyjnych,
 - zapoznać się ze scenariuszami zajęć odpowiednimi dla danej klasy – ze wstępem (opisem, jakiej kompetencji dotyczy scenariusz), sposobem organizacji zajęć, wykorzystanymi metodami nauczania-uczenia się, czasem trwania zajęć, poszczególnymi ćwiczeniami,
 - dokonać wyboru, czy będzie realizował zajęcia w układzie zaproponowanym w Podręczniku metodycznym, czy też zmieni go, biorąc pod uwagę specyfikę szkoły, klasy, uczestników zajęć.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Przygotowując się do prowadzenia zajęć dydaktycznych, prowadzący powinien:

- szczegółowo przeanalizować scenariusz konkretnych zajęć – dzięki temu zwiększy się jego kontrola poznawcza nad realizowanymi zajęciami, umożliwiającą dostosowanie tempa pracy do grupy uczestników,
- szczegółowo zapoznać się z ćwiczeniami w scenariuszu zajęć, co pozwoli właściwie zorganizować realizację zajęć np. dostosować sposób realizacji zadań do wielkości klasy (podział na grupy/brak podziału na grupy),
- zapoznać się z metodami pracy z uczniem i ich podstawą teoretyczną zawartymi w Podręczniku metodycznym dla nauczycieli,
- przygotować niezbędne materiały do wykonania ćwiczeń,
- przygotować salę do realizacji zajęć (sposób ustawienia stołów, krzeseł).

Ogólne zasady organizacyjne zajęć i reguły postępowania prowadzącego zajęcia

W tej części przedstawione zostało kilka najistotniejszych reguł i zasad określających sposób organizacji i realizacji prezentowanego programu wychowawczego:

1. Program został na tyle elastycznie skonstruowany, by nauczyciele mogli samodzielnie podejmować decyzję, co do realizacji proponowanych w programie tematów. Elastyczność programu polega również na tym, że nauczyciele wybierając temat do realizacji nie muszą realizować wszystkich ćwiczeń przypisanych temu tematowi.
2. Tworząc scenariusze założono elastyczność w doborze i ilości dzieci w grupach, znając realia i różnicowanie szkół, dla których scenariusze zostały stworzone. Założyliśmy też, że wychowawca jako ekspert, najlepiej znający dzieci ze swojej klasy będzie umiał rozpoznać, które ćwiczenie można przeprowadzić w jego zespole, a które lepiej na tym etapie rozwoju grupy pominąć i przeprowadzić później.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Tematy i ich forma zostały tak dobrane, by nauczyciele mogli je realizować w dowolnej konfiguracji miejsca (lekcje wychowawcze, lekcje przedmiotowe, przerwa śródlekcyjna, zajęcia świetlicowe, imprezy integracyjne, zajęcia pozalekcyjne, kółka zainteresowań itp.).
4. Wskazany w scenariuszach czas poświęcony na realizację ćwiczeń ma charakter orientacyjny, zawsze wskazany jest maksymalny czas potrzebny na realizację zadania. Jednakże prowadzący powinien dostosowywać tempo pracy do specyfiki grupy uczniów. W przypadku grupy wolniej pracującej, mniej zaangażowanej można przedłużyć czas na realizację zajęć. Z drugiej strony wielkość klasy. (np. nie ma możliwości podzielić klasy na grupy) może także wpłynąć na czas potrzebny na realizację zadań, które w mniejszej grupie mogą zajmować mniej czasu. Czas poświęcony na realizację scenariusza waha się od 10 min. do 90 min. (w zależności od tego czy realizowane jest tylko jedno ćwiczenie z danego obszaru tematycznego czy też pełny cykl tematyczny).
5. Elastyczność w organizacji przestrzeni – nauczyciel może dostosować sposób organizacji sali do możliwości (np. nie ma konieczności podczas jednej lekcji przestawiać stołów i krzeseł w krąg, a potem znów siadać w ławkach).
6. Uzupełnieniem programu jest materiał dodatkowy do samodzielnej pracy uczniów, nauczycieli oraz angażujący rodziców w zajęcia psychoedukacyjne. To, czy zostaną te materiały użyte zostawiamy w gestii nauczyciela.
7. Skuteczność programu jest jednak uwarunkowana systematycznością realizacji chociaż niewielkich elementów programu. Najwyższa skuteczność programu uwarunkowana jest natomiast jego systematyczną i konsekwentną realizacją w toku całego II etapu kształcenia w szkole podstawowej, począwszy od klasy IV, poprzez klasę V, a skończywszy na klasie VI.

Projekt „PI: Innowacyjny program rozwijający psychoedukacyjne kompetencje interpersonalne u uczniów klas IV-VI z terenów wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców województwa wielkopolskiego” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Dostęp do produktu finalnego

Produkt finalny jest dostępny zarówno w wersji drukowanej, jak i elektronicznej.

Niezbędne informacje na temat programu wychowawczego można uzyskać:

- bezpośrednio w Dziale Dotacji WSNHiD, ul. Gen. T. Kutrzeby 10, Poznań
- telefonicznie pod numerem telefonu: 61 27 11 178
- pisząc na adres mailowy: szymon.wilkanowicz@wsnhid.pl
- na stronie internetowej projektu: <http://www.wsnhid.pl/psychoedukacyjne-kompetencje.html>